

Vedruna Catalunya
Educació

Col·lecció
Documents

*Escola cristiana. La nostra
fonamentació*

Document elaborat per l'Equip de Coordinació de Vedruna Catalunya amb la participació dels directors generals de totes les seves escoles.

Imatge portada: fragment dels vitralls de Carles Madiroles de l'oratori del Manso Escorial de Vic.

15 de gener de 2016

Introducció

Un dels temes clau de la Proposta Educativa Vedruna se centra en la seva definició d'escola cristiana. Els directors de les 36 Escoles Vedruna hem posat sobre la taula aquesta qüestió. No pas perquè en discutim la definició, sinó perquè siguem capaços d'actuar amb convicció i criteris coherents per fer viva i actualitzada la presència del fet cristià a les nostres escoles.

I és que el món està canviant ràpidament. Això obliga l'escola, també les nostres, a donar respostes concretes i precises sobre com respondre a qüestions i interrogants que avui es plantegen les famílies quan demanen d'incorporar-se a l'escola que definim com a «cristiana». Des de les nostres direccions i el nostre professorat volem explicar com i de quina manera entenem que l'Escola Vedruna es defineix com a cristiana. Volem, en aquest sentit, donar respostes clares, precises i coherents.

Partim, d'inici, d'un element que esdevé clau en la nostra definició d'escola cristiana: el nostre convenciment que el sentit d'escola cristiana és possible quan tots aquells qui formem la comunitat educativa de cada escola caminem i avancem en un mateix sentit.

Per aquesta raó fonamentem els nostres principis i els donem a conèixer a tota la comunitat educativa. Vet aquí els principis que tot seguit desglossarem:

Principi 01: Una escola cristiana capaç de llegir l'entorn sociocultural

Principi 02: Decidits a ser una escola cristiana oberta i plural

Principi 03: Defugim les actituds de neutralitat i de fonamentalisme

Principi 04: Cap a una escola potenciadora de cultura i humanitat

Principi 05: Escoles cristianes coherents amb el Pla Marc de Pastoral Vedruna

Principi 06: La clau de l'Escola Vedruna es troba en el professorat

Principi 07: Un enfocament cristià polièdric

Principi 08: Una proposta metodològica compartida en l'ensenyament del fet religiós

Principi 09: Escola Vedruna, un convidat al professorat

Principi 10: Optem per la formació del professorat

Principi 1

Una escola cristiana capaç de llegir l'entorn sociocultural

El nostre punt de partida neix de la Proposta Educativa Vedruna centrada en uns valors cristians, formulats a partir de l'experiència de Joaquina de Vedruna. Seguint els seus passos, ens definim com a escoles cristianes obertes al diàleg i a la integració, tenint la persona com a eix principal de la nostra acció educativa. A la vegada, partim del principi que és tota la comunitat educativa qui esdevé referent per a l'alumne.

Des d'aquesta perspectiva, el document *Educar el diàleg intercultural a l'escola catòlica*¹ ens diu:

«La primera responsabilitat de l'escola cristiana és la del testimoniatge. La presència cristiana en la realitat multiforme de les distintes cultures ha de ser mostrada i demostrada, és a dir, ha de fer-se visible, susceptible de ser trobada, i ha de ser una actitud conscient. Avui dia, a causa de l'avançat procés de secularització, l'escola cristiana es troba en una situació missionera, fins i tot en països d'antiga tradició cristiana. L'aportació que el catolicisme pot donar a l'educació i al diàleg intercultural és la seva referència a la centralitat de la persona humana, que té en la relació la seva dimensió constitutiva. L'escola catòlica, que té en Jesucrist el fonament, ha de practicar "la gramàtica del diàleg", no com un expedient tecnicista, sinó com a modalitat profunda de relació. L'escola catòlica ha de reflexionar sobre la seva pròpia identitat, perquè la primera cosa que pot "donar" és, primer de res, allò que ella és.»

Ens identifiquem amb aquesta anàlisi i l'entendem com a punt de partida, des de la diversitat sociològica de cada una de les nostres escoles. Fem una lectura

1. Santa Seu. Congregació per a l'Educació Catòlica. *Educar el diàleg intercultural a l'escola catòlica. Viure junts per a una civilització de l'amor*, p. 231.

«Ens definim com a escoles cristianes obertes al diàleg i a la integració, tenint la persona com a eix principal de la nostra acció educativa.»

renovada del nostre entorn social i ens adonem que, en l'àmbit religiós, cal fer més èmfasi en allò que uneix les persones que no pas en allò que les separa.

Com a educadors cristians, els mestres hem de ser coherents, ensenyant sempre a partir de l'exemple. És així com arribarem al cor i al pensament dels nostres alumnes.

En el marc d'una escola cristiana renovada i renovadora, no hem de tenir por de mostrar la nostra identitat centrada en un esperit cristià que potencia el diàleg intercultural i interreligiós i que s'apropa als alumnes i a les famílies a través del treball dels valors que són a l'essència humana i cristiana, proposant activitats de reflexió diària («Bon dia»), campanyes de solidaritat, campanyes de sensibilització, procurant l'acompanyament personal i treballant amb materials que responguin clarament a un concepte de Cultura Religiosa que enriqueix de manera integral cada persona per viure en un món ric i plural.

Principi 2

Decidits a ser una escola cristiana oberta i plural

En aquest món divers i plural, pensem que l'oferta d'escola cristiana té sentit. Per això, des de la identitat Vedruna ens adrecem a totes les famílies: creients, no creients, agnòstiques o d'altres tradicions religioses. A totes elles, els oferim una proposta humanitzadora, des de la cultura i des del creixement personal de cada alumne.

No ens fa por *educar des de la diferència*, la veiem com una riquesa. Les nostres Escoles Vedruna pretenen ser inclusives, no només des de l'aprenentatge educatiu, sinó des de la contribució al creixement personal. Per això, les nostres escoles han de fomentar el coneixement de la societat de la qual som hereus, la judeocristiana, amb conversa i diàleg amb altres tradicions religioses i amb la societat civil.

«Per això, des de la identitat Vedruna ens adrecem a totes les famílies: creients, no creients, agnòstiques o d'altres tradicions religioses.»

L'acceptació i el respecte de la diversitat han de ser trets distintius de les nostres escoles per aprendre a viure en societat.

A aquesta voluntat ens hi empeny aquest fragment de la Santa Seu:¹

«En l'actual context cultural, l'escola catòlica es veu qüestionada en la seva contribució específica que pot oferir. Però es tracta d'una tasca no fàcil, que està trobant-se progressivament amb majors dificultats. L'escola catòlica veu al seu interior una presència cada cop més rellevant d'alumnes de diferents nacionalitats i confessions religioses; en molts països del món, la majoria dels estudiants professa un credo distint i la qüestió de l'intercanvi religiós es presenta ja ineludible. Per evitar de "tancar-se" en un "identicisme" que sigui un fi en si mateix, un projecte educatiu ha de comptar amb el creixement del grau de plurireligiositat de la societat, i amb la consegüent necessitat de saber conèixer les distintes creences i els no creients, i dialogar-hi.»

1. Santa Seu, *op. cit.*, p. 231.

Principi 3

Defugim les actituds de neutralitat i de fonamentalisme

Optar per una escola cristiana, oberta i plural, comporta també els seus riscos i els seus perills. Com a Escoles Vedruna entenem que poden existir dues grans dificultats:

a/ Optar per una pretesa «neutralitat»

«Davant d'una cultura que afirmi una pretesa neutralitat de l'escola i elimini del camp educatiu tota referència religiosa, l'escola cristiana està cridada a un compromís testimonial, a través d'un projecte educatiu clarament inspirat en l'Evangelí.»

Hi ha molts arguments, de cara a les famílies i als mateixos professors, que ens empenyen a no esdevenir neutrals. Un fragment de Roger-Pol Droit ens ajuda a argumentar-ho:

«Formar persones vol dir formar-les en totes les seves capacitats i intel·lectualitats.»

«Quan la meua filla ja tenia tretze anys em vaig adonar que no havia rebut educació religiosa. No pas per atzar, és clar. Havíem pensat: “Ella mateixa escollirà, i construirà les seves pròpies conviccions”. (...) Però no ens havíem imaginat les conseqüències de tot això: em vaig quedar sorprès dels punts de referència que li mancaven. La Bíblia, fins i tot la idea de Déu, la significació del sagrat, per exemple... Res de tot això no li era familiar. Les semblances i diferències més fonamentals entre jueus, cristians i musulmans no eren gens clares per a ella. I tampoc no li eren clars els principals punts d'acord i desacord entre el cristianisme i el budisme. Ningú no li havia parlat clarament de la unitat de les religions i de la seva diversitat. Ni a l'escola ni a casa.

I, tanmateix, és indispensable tenir punts de referència sobre aquestes qüestions. Per “cultura general” i per a la comprensió de les obres d’art. Per a la vida quotidiana en el món actual. Avui dia, en tots els països conviuen persones de creences diferents, que han d’aprendre a conèixer-se.»¹

Nosaltres hi podríem afegir «*per entendre la sensibilitat de la música*», per entendre les «*emocions*» o per donar resposta a fets tràgics que s’esdevenen en la societat.

b/ Caure en el fonamentalisme

Com a Escoles Vedruna, no podem ni volem ser escoles «neutrals». Formar persones vol dir formar-les en totes les seves capacitats i intel·lectualitats.² Tampoc persones «fonamentalistes», que són generadores de mirades unidireccionals i fixades.

Els nostres alumnes del segle XXI han de ser educats, també, en l’àmbit del *sagrat* per poder esdevenir persones íntegres i lliures, que defugin relativismes i fonamentalismes.

1. Roger-Pol Droit. *Les religions explicades als fills*. Barcelona: La Campana, 2000, p. 10-11.

2. Recordem-nos del tema de la Intel·ligència Espiritual.

Principi 4

Cap a una escola potenciadora de cultura i humanitat

Partim d'aquestes dues citacions inspiradores:

«Un bon projecte curricular sap entreteixir lliçons teòriques amb moments de testimoniatge, o amb la presentació d'experiències de vida a la llum de la visió de la fe, o amb pràctiques de participació i assumpció de responsabilitats.»¹

«Entenem que, al costat de la Cultura, és important subratllar el sentit de la “Humanitat” de manera plena.»

1. Santa Seu, *op. cit.*, p. 234.

«L'escola i la societat s'enriqueixen amb veritables laboratoris de cultura i d'humanitat, en els quals, desxifrant l'aportació significativa del cristianisme, es capacita la persona per descobrir el bé i créixer en la responsabilitat; per buscar l'intercanvi, afinar el sentit crític i aprofitar els dons del passat a fi de comprendre millor el present i projectar-se conscientment cap al futur.»²

2. Benet XVI. *Discurs als professors de religió catòlica*, 25 d'abril de 2009.

Des de l'Escola Vedruna, partint de la cultura i de la humanitat hem de donar tres enfocaments distints i complementaris:

- 1.** Combinar les «llicions teòriques amb moments de testimoniatge». La paraula i els fets. Fer servir l'argument i l'explicació del sentit religiós al costat de la vivència i la coherència en els fets.
- 2.** Ser «veritables laboratoris de cultura i humanitat», és a dir, oferir als alumnes possibilitats de coneixement que els ajudin a integrar allò que aprenen amb la vida diària i la quotidianitat.
- 3.** «Capacitar la persona per descobrir el bé i créixer en la responsabilitat; per buscar l'intercanvi, afinar el sentit crític». Desenvolupar, doncs, el sentit de l'ètica i de la moral, afavorint que els alumnes esdevinguin persones autònomes en l'àmbit moral i de valors. Això els permetrà llegir el món amb ulls crítics i amb criteri.

Entenem que, al costat de la Cultura, és important subratllar el sentit de la «Humanitat» de manera plena. La persona humana, per al seu creixement necessita créixer harmònicament en tres sentits: el sentit biològic, el sentit social i el sentit espiritual o transcendent. És en el creixement d'aquests tres àmbits que la persona esdevé plenament *humana*.

En aquest sentit volem implicar les famílies en experiències de voluntariat, potenciar les vivències humanitzadores dels nostres alumnes, fer els aprenentatges més interdisciplinaris, oferir espais de trobada amb els joves...

Principi 5

Escoles cristianes coherents amb el Pla Marc de Pastoral Vedruna

En el Pla Marc de Pastoral Vedruna, ens dèiem:

«Amb l'expressió "Acompanyar la vida a les nostres Escoles Vedruna" volem dir que la nostra pastoral ha de ser una pastoral de processos més que no pas de moments puntuals. Processos personals, processos que tinguin en compte la diversitat i que facin possible el creixement integral dels nostres alumnes, a fi que cadascun d'ells esdevingui el que està cridat a ser.

Acompanyar és el procés de tenir cura, de guiar, d'estar al costat dels infants i dels adolescents durant els anys, pocs o molts, que estan en les nostres escoles. Acompanyar és compartir camí i ajudar a créixer de manera integral; és fer possible que cada persona doni el millor que porta a dins; és donar ànims en les dificultats; és escoltar, acollir, ajudar.

Acompanyar és animar a beure en el pou interior, és suscitar interrogants existencials; és ajudar a descobrir en la pròpia vida l'amor de Déu encar-

«El seguiment anual del Pla Marc de Pastoral Vedruna, que estableix indicadors per a la seva consolidació, és una eina pròpia i adequada per avaluar sistemàticament les accions que fan les Escoles Vedruna com a escoles cristianes.»

nat en Jesús; és ajudar a discernir la pròpia vocació i el camí que porta a la felicitat.»

Rellegint en clau de definir què és per a les nostres escoles una escola cristiana, ens adonem que existeix una coherència entre el nostre propi Pla Marc de Pastoral i els principis que hem estat definint fins ara. Partim, doncs, d'uns fonaments comuns, de la necessitat de saber llegir el moment actual i, a la vegada, d'usar el sentit del diàleg interreligiós com a element constant de treball.

Principi 6

La clau de l'Escola Vedruna es troba en el professorat

Educar «en cristià» i en una escola cristiana Vedruna té la seva clau en com entenem el paper de l'educador a les nostres escoles (no només en la classe de religió). Subratllem dos fragments del document:

L'actitud dels professors

1. «Perquè tot això sigui possible és imprescindible el vincle personal. Transmetre l'evangeli només es fa a través del testimoni que es comunica i es contagia. És més important el que vivim i transmetem que no pas el que diem.»
2. Papa Francesc: «Educar no és una professió, sinó una actitud, un mode de ser; per educar cal sortir d'un mateix i estar enmig dels joves (o infants) acompanyant-los en les etapes del seu creixement posant-se al seu costat. Doneu-los esperança, optimisme per al seu camí pel món. Ensenyeu a veure la bellesa i la bondat de la creació de l'home que conserva sempre l'empremta del Creador. Però, sobretot, sigueu testimonis amb la vostra vida d'allò que transmeteu. Un educador (...) amb les seves paraules, transmet coneixements, valors, però serà incisiu amb els nois si acompanya les paraules amb el seu

«Educar no és una professió, sinó una actitud, un mode de ser; per educar cal sortir d'un mateix i estar enmig dels joves (o infants) acompanyant-los en les etapes del seu creixement posant-se al seu costat.»

testimoni, amb la seva coherència de vida. Sense coherència, no és possible educar. Tots sou educadors, en aquest camp no es delega. Llavors, és essencial, i s'ha d'afavorir i alimentar, la col·laboració amb l'esperit d'unitat i comunitat entre els diversos components educatius. El col·legi pot i ha de ser catalitzador, lloc de trobament i de convergència de tota la comunitat educativa amb l'únic objectiu de formar, ajudar a créixer com a persones madures, senzilles, competents i honestes, que sàpiguen estimar amb fidelitat, que sàpiguen viure la vida com a resposta a la vocació de Déu i la futura professió com a servei a la societat.»

Des d'aquesta perspectiva, és important fer aquestes consideracions:

- 1.** Definir el paper de l'Equip Directiu: donant suport i exemple, creant espais de participació i debat i afavorint el diàleg entre docents, també en el camp del concepte d'escola cristiana i de Cultura Religiosa.
- 2.** Fomentar la formació encaminada a reforçar el sentiment de pertinença a l'escola cristiana i garantir la coherència i el compromís entre el professorat, fent-lo conscient que la clau de l'escola és en mans de tots i cadascun dels professors.
- 3.** Impulsar la creació i l'ús de materials actualitzats, vius i renovats, amb la participació del mateix professorat.
- 4.** Seguir insistint i explicant el valor «afegit» que suposa per a tots els alumnes l'educació dins d'un marc d'escola cristiana.

Principi 7

Un enfocament cristià polièdric

Entenem que, de manera senzilla, les nostres escoles han de poder donar un missatge cristià des d'una perspectiva polièdrica. En concret, creiem que ho podem fer des de cinc perspectives, totes elles complementàries i necessàries a la vegada:

1. En les actituds i decisions de l'escola, de l'equip directiu i dels mestres. Hi ha actituds que ens allunyen o actituds que ens separen del fet cristià, en un sentit ampli. Cal ser coherents en les nostres decisions generals i concretes, que estiguin en coherència amb l'Evangeli.

2. En l'activitat de propostes generals i concretes de l'Equip de Pastoral Vedruna Catalunya i de cada escola (entenenent-los com a equips «animadors») per a tot el claustre. Cal afavorir experiències als alumnes més enllà de l'horari lectiu i, a la vegada, oferir propostes de voluntariat i d'acció solidària. També a mestres i famílies.

3. En l'acció tutorial diària, entenent que aquest àmbit pot ser propici per acostar els alumnes al fet religiós des de molts fets que neixen de l'experiència de la vida.

4. En les classes específiques de Cultura Religiosa. Prenem com a definició del terme «Cultura Religiosa», la de Xavier Melloni: «Cal entendre el concepte de Cultura Religiosa en el seu sentit més noble: com un “conrear”, un “tenir cura” de la dimensió que relliga l'ésser humà amb el Transcendent i el Sagrat, dimensió que està present en tot ésser humà i que cada religió expressa de forma diferent».

5. En la presència de símbols religiosos a l'escola. Una presència on dominin símbols moderns i actualitzats, de manera que s'adrecen amb el llenguatge simbòlic d'avui al fet religiós en diversos camps. En les nostres escoles, volem tenir ben presents, com a referents ètics i morals, les frases i els pensaments de Joaquina de Vedruna.

«Les nostres escoles han de poder donar un missatge cristià des d'una perspectiva polièdrica.»

Principi 8

Una proposta metodològica compartida en l'ensenyament del fet religiós

Volem entendre la classe de Religió com diu el document:

«S'ha de subratllar que l'ensenyament escolar de la religió catòlica té finalitats específiques, que la distingeixen de la catequesi. Mentre que aquesta última promou l'adhesió personal a Crist i la maduració en la vida cristiana, l'ensenyament escolar transmet als alumnes els coneixements sobre la identitat del cristianisme i la vida cristiana.»

Com a principis pedagògics d'ensenyament-aprenentatge, les Escoles Vedruna tenim clar un model genèric d'aprenentatge basat en tres eixos:

- 1.** Volem que l'aprenentatge sigui CONSTRUCTIU. Des del punt de vista «constructivista», l'aprenentatge no es «transmet», es construeix a partir d'allò que sap l'alumne i parteix dels seus coneixements previs i de les seves experiències.
- 2.** Volem que sigui SIGNIFICATIU. Per tal que l'aprenentatge sigui «significatiu», allò que aprèn l'alumne li ha de quedar «impregnat», no només ha de ser memorístic. Allò que s'aprèn ha de ser «útil per a la vida», li ha de servir per ajudar-lo a entendre la seva realitat i la del seu entorn.
- 3.** Volem que sigui INCLUSIU, és a dir, s'ha de dirigir a tots els alumnes de l'aula, sense distingir els alumnes per les seves conviccions i creences. La proposta desenvolupada en els materials de Cultura Religiosa Vedruna parteix d'una proposta de Fritz Oser (psicopedagog i teòleg):
 - Parteix del sentit d'experiència (aprenentatge significatiu, arrelat a la vida dels alumnes i parteix de la vida quotidiana).
 - Camina cap al sentit de valor (descoberta l'experiència vital, vol que l'alumne s'adoni del valor de l'experiència treballada).
 - El sentit transcendent: com expressem el valor descobert des del llenguatge religiós cristià (tenint present que el «llenguatge» religiós és específic).
 - Com s'expressa la idea cristiana treballada des d'altres religions?

«Des d'aquesta perspectiva caldrà disposar d'uns materials, seguint aquests principis, actualitzant-ne els continguts i la presentació de manera constant.»

Principi 9

Escola Vedruna, un convidat al professorat

En coherència amb tot allò que hem llegit fins ara, i de manera molt concreta amb el Principi 6 (la clau es troba en el professorat) necessitem que en el procés de selecció del professorat es tinguin en compte les argumentacions d'aquest document, s'expliquin i s'exposin clarament les seves bases. A l'escola, no necessitem «només» persones «respectuoses» amb el fet cristià, sinó persones que tinguin capacitat d'impuls i de transmissió del sentit amb el qual hem anat definint l'Escola Vedruna dins l'escola cristiana.

Avui, en el segle XXI, hem d'explicar i entendre que cal presentar als mestres i professors la seva integració laboral en una Escola Vedruna com un convidat a formar part d'un PROJECTE. Al costat de la condició laboral, formar part d'un Claustre Vedruna és formar part d'una proposta que ha d'esdevenir engrescadora. Si, com hem dit, la clau és el professorat, necessitem mestres actius i participatius en el Projecte que s'ofereix.

D'altra banda, entenem que, en els processos de selecció, és important donar a conèixer la Institució en totes les seves dimensions, fent èmfasi en l'Educació Integral.

L'Escola Vedruna del futur no es pot basar, només, en uns «especialistes en el fet religiós», sinó que ha de ser des de tot el professorat que s'assumeix aquest element com a propi i personal al servei dels alumnes.

«Formar part d'un Claustre Vedruna és formar part d'una proposta que ha d'esdevenir engrescadora.»

Principi 10

Optem per la formació del professorat

Entenem que la formació del professorat en l'àmbit de l'escola cristiana s'ha de centrar en tres àmbits:

a/ L'àmbit del CARISMA propi de la Institució.

b/ L'àmbit de la PASTORAL, enfocada des del document del Pla Marc de Pastoral.

c/ L'àmbit del CONEIXEMENT DEL FET RELIGIÓS, que ha de poder garantir un treball aprofundit, i a la vegada adequat, en els diferents cursos i etapes educatives.

Per a cada un d'aquests àmbits és necessari desenvolupar PLANS DE FORMACIÓ, demanant que siguin els EQUIPS DIRECTIUS DE CADA ESCOLA i, en darrer terme, el DIRECTOR/A de cada escola, els responsables de fer-ne l'impuls.

«Aquests plans es crearan i es desenvoluparan des de la Coordinació de les Escoles Vedruna de Catalunya.»

Vedruna
Catalunya

Educació

